

2020-05-26

Dnr P2-23/1920

Handläggare: Frida Sundqvist

Fusk vid antagning till högskoleutbildning – vad händer sen? (SOU 2019:50)

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har av regeringen fått möjlighet att yttra sig över SOU 2019:50 Fusk vid antagning till högskoleutbildning - vad händer sen? Likt vårt tidigare remissvar till Kontroller vid högskoleprovet - ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37) är det viktigt för oss att värna högre utbildnings legitimitet genom att markera tydligt mot de som orättmätigt tar en utbildningsplats från någon annan. SFS anser att utredningen resonerar mycket väl kring tänkbara för- och nackdelar och att det är svårt att förutse konsekvenserna av att ta bort studenters förvärvade högskolepoäng. Detta kan behöva utredas ytterligare för att vi ska få en så rättvisande bild som möjligt av konsekvenserna som blir av att ta bort betyg. SFS landar dock principiellt i slutsatsen om att fusk inte ska löna sig och avstyrker således utredningens förslag, även om vi givetvis ser en del praktiska svårigheter med en sådan hållning.

Antagning och betyg - processer som inte bör separeras (s.14-15, 34 ff.)

Vad gäller en student som fuskat sig in på en utbildning och i samband med att det uppdagas blir av med sin utbildningsplats, bedömer utredningen att studenten bör få behålla uppnådda betyg och högskolepoäng. SFS förstår att det går att se antagningsärenden och betygsärenden som två olika ärenden, men anser att då det finns ett så starkt orsakssamband däremellan, så borde medvetet fusk in på en utbildning få konsekvenser även för huruvida studenten får behålla sitt betyg eller inte. SFS avstyrker därför utredningens förslag om att studenten ändå ska få behålla sina betyg.

Samhällsekonomiska förluster kan bli vinster på sikt (s.17-18, 77 ff.)

SFS hör sammar argumentet som utredningen för fram om att återkallade betyg skulle innebära en samhällsekonomisk förlust då samhället redan "investerat" mer eller mindre i studenten i form av genomförd utbildning och examination. SFS anser dock att det är viktigare att värna det högre utbildningssystemets legitimitet på sikt, än de kortsiktiga ekonomiska förluster det innebär när enskilda individer som fuskat förlorar sina betyg.

En kortsiktig förlust som det kan innebära att en person förlorar sina betyg, kan dock innebära andra vinster på sikt. För att högre utbildning ska fortsätta vara offentligt finansierad, kräver det förtroende och legitimitet av medborgare som betalar skatt. Det baseras på en uppfattning om att skattmedlen till högre utbildning används på ett korrekt sätt, att det går det till de ändamål som de är avsedda att gå till och ger någon form av avkastning tillbaka till samhällsmedborgarna. En förutsättning är därför att människor i allmänhet uppfattar att antagningssystemet är transparent, rättssäkert, tillförlitligt och bygger på meriter. Det är givetvis svårt att rakt av prata om en universell rättvisa i antagningen, då alla människor föds och lever med olika förutsättningar att t.ex. förvärva kunskap för att komma in på en universitetsutbildning. Därför är SFS förespråkare av att hitta fler vägar in till högre utbildning än enbart genom betyg, t.ex. via reell kompetens som vi nämnt tidigare. SFS landar därmed i slutsatsen att argument om kortsiktiga ekonomiska förluster i detta sammanhang inte är skäl nog för att låta fuskare behålla betyg, om det på sikt riskerar att skada legitimiteten för den avgiftsfria högre utbildning.

Det går dock inte att förneka att den som erhållit betyg för hela eller delar av en utbildning, oavsett huruvida personen kommit in tack vare fusk eller inte, de facto förvärvat kunskaper som krävs för att ett godkänt resultat ska kunna tillgodoräknas. De problem gällande reell kompetens som utredningen tar upp i 5.2.5. (*Återkallelse är en verkninglös åtgärd*) ser även SFS som ett av de största bekymren med att återkalla betyg. Med dagens regelverk skulle det ändå gå att tillgodoräkna sig sina förlorade betygen vid ett annat lärosäte, samt att det hade inneburit en betydande administrativ och byråkratisk börda för lärosätena. Inte ens om nuvarande regler för tillgodoräknande av godkända resultat ändras, så löses grundproblemet, menar lärosätena. SFS ser dessvärre inte heller någon optimal lösning på detta problem.

Återbetalning av studiemedel, boende, studenthälsan, studentrabatter, m.m. (s.17-18, 82 ff.)

Utredningen pekar också på andra svårigheter med att återkalla betyg. SFS medger återigen att det finns flera praktiska svårigheter med att göra det och underskattar därför inte svårigheten att finna rimligt motiverade avvägningar mellan principer och praktikaliteter.

Utredningen menar att även om personen betett sig djupt klandervärd i ett tidigare skede, så blir det en alltför långtgående konsekvens att bli av med sysselsättning, inkomst och bostad.

Återkallande av antagningsbeslut innebär att personen förlorar sin status som student, vilket bland annat ger effekter för de som bor i studentboenden. För de flesta studentboenden är det ett särskilt krav att kunna visa upp att man är antagen vid universitet eller högskola. Annars kan hyresgästen sägas upp från bostaden. SFS förespråkar givetvis inte någon inhuman behandling av någon, oavsett om en person fuskat eller begått något annat brott och anser därför att det är vore rimligt med skäliga tidsfrister, vid t.ex. uppsägning av bostad, så personen hinner få ett annat boende via den reguljära bostadskön eller på annat sätt.

Andra förmåner som utredningen nämner kopplat till statusen som student är att kunna uppsöka studenthälsan och utnyttja studentrabatter. Det finns dock andra alternativ till de förmåner som utredningen nämner, t.ex. vårdcentralen, arbetsförmedlingen, osv. Det vill säga det som andra medborgare i samhället är hänvisade till.

SFS håller med om att det vore kännbara konsekvenser för vem som helst och att det därför är viktigt med en medvetenhet kring detta innan man fuskar för att förhindra att det sker. SFS anser dock inte att argumenten som utredningen ger är skäl nog att låta personer som fuskat få behålla sina förmåner som student.

Övrigt om SFS syn på fusk

Den som fuskat sig in på en utbildning tar en plats från en annan som rättmätigt skulle fått platsen i stället. En konsekvent och förutsägbar process som innebär att den som fuskat sig in på en utbildning också förlorar sina betyg, hade för många sannolikt inneburit en tillräckligt stor risk för att låta bli att fuska. När vi vet att fusket ökar både vid antagningen och under utbildningen och den tekniska utvecklingen gör fusket allt mer förfinat och minskar risken för att bli upptäckt, är det viktigt att ett sådant brott får kännbara konsekvenser så att fusket på sikt minskar och uteblir. Det är också viktigt för att de aktörer som sysslar med organiserat fusk och därmed utnyttjar människors drömmar om en bättre framtid, inte heller fortsätter att gynnas.

Det är viktigt att en akademisk utbildning har legitimitet och trovärdighet för alla som studerar eller kommer att studera i framtiden. Därför bör det inte råda några tveksamheter kring huruvida någon har fuskat - varken till eller igenom - en utbildning. Samhället kan inte riskera att en kollektiv skugga faller över de som har kämpat sig till och igenom en högre utbildning. Det skulle i slutändan riskera att en akademisk examen blir mindre värd i samhällets och arbetsgivares ögon. En svensk akademisk examen riskerar också att tappa konkurrenskraft i en global kontext om det råder tveksamheter kring svenska examen och svenska studenter.

SFS är en intresseorganisation för sveriges studenter som har till uppdrag att verka för studenternas intressen och för det högre utbildningssystemets intressen. Att se till att det finns flera vägar in till högre utbildning, att stärka kvalitet inom den befintliga utbildningen, att värna allas tillgång till högre utbildning genom att värna den relativt unika svenska

Sveriges förenade studentkårer

modellen med en avgiftsfri högre utbildning, är några av SFS kärnuppdrag. Mot bakgrund av detta behöver vi ta ställning mot fusket på alla tänka tänkbara sätt om vi ska fortsätta värna våra kärnvärden och lyckas upprätthålla det som studentrörelsen kämpat för under snart ett sekel. Därför vill SFS återigen poängtera att vi mot bakgrund av ovanstående avstyrker utredningens förslag.

Matilda Strömberg

Ordförande

matilda.stromberg@sfs.se

070-545 70 45

Frida Sundqvist

Politisk sekreterare

frida.sundqvist@sfs.se

073-042 43 49